

Nr 438.

Av herr **Widlund**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 264, angående krigstidshjälp under år 1917 åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst.

I proposition 264 av 16 april har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att bevilja ett anslag å extra stat för år 1918 å 500,000 kronor, att utgå som tillfällig krigstidshjälp till f. d. befattningshavare i statens tjänst, vilka vid ingången av år 1917 äro berättigade till pension eller därmed jämförligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder.

Till 1916 års riksdag hemställde undertecknad i en motion om beslut å att en krigstidshjälp måtte utgå »till de f. d. statstjänare, som åtnjuta pension eller understöd, vars sammanlagda belopp icke överstiger 800 kronor per år, att utgå efter följande grunder:

åt pensionär eller understödstagare, vilkas pension eller understöd icke överstiger 400 kronor per år, utbetalas en krigstidshjälp av 120 kronor,

åt den vars pension överstiger 400 men ej 500 kronor, 100 kronor,

»	»	»	»	»	500	»	»	600	»	80	»
»	»	»	»	»	600	»	»	700	»	60	»
»	»	»	»	»	700	»	»	800	»	50	»

Ärendet remitterades, efter riksdagens beslut om skrivelse däri till Kungl. Maj:t, enligt Kungl. Maj:ts förordnande till lönerogleringskommittén med anbefallande av erforderlig utredning och inkommande till Kungl. Maj:t med utlåtande.

Efter det kommittén erhållit del av vissa uttalanden och framställningar i ärendet, har densamma angivit utlåtande. Enligt detta hava två olika meningar gjort sig gällande: dels att beloppet skulle

föreslås till 150 kronor för varje pensionär, dock att pensionen och tillägget icke i något fall finge överskrida 1,300 kronor, dels att varje pensionär skulle erhålla 100 kronor. Kommittén har ansett sig böra stanna vid det senare alternativet, och föreligger detsamma såsom grund för den nu avgivna kungl. propositionen.

Då motionen av mig väcktes till 1916 års riksdag, befanns ärendet i ett något olika läge mot vad nu är fallet. Ehuru det redan vid den tidpunkten stod tillräckligt tydligt att understöd och pensioner till f. d. statstjänare voro otillräckliga på grund av dyrtidens verkningar, ansåg jag dock av flere skäl att maximigränsen borde sättas vid 800 kronor. Sedan dess hava emellertid händelser inträffat som nödvändiggjöra en kraftigare utökning av den tillfälliga hjälpen. Penningvärdets oroväckande hastiga sjunkande har gjort att ett belopp som, för så kort tid tillbaka som ett år, kunde anses, om ej tillräckligt, dock vara ett relativt gott stöd, nu måste betecknas såsom under alla förhållanden för lågt.

Några siffror ur »Sociala Meddelanden» nr 3 för i år, vilka här återgivas, torde tillräcklig tydligt bestyrka detta:

Den procentuella ökningen från februari 1916 till februari 1917 utgör för: mjölk, oskummad, 16.7, procent dito handskummad, 20.0 procent, smör, mat- (lands-), 21.3 procent, ägg, färska, 48.6 procent, potatis, gammal, per 5 liter 79.3 procent, dito dito, per hektoliter 84.4 procent, gryn, havre, ångpreparerade 55.1, dito ris, bästa svenska (R. T.) 74.5 procent, rågbröd, mjukt, limpa söt, 25 procent, vetebröd, skorpor, runda, ordinära, 25 procent, nötkött, färskt, stek, 45 procent, dito soppkött 49.2 procent, kalvkött, stek, 36.7 procent, dito späd, 43.0 procent, fårkött, salt, svenskt, 43.7 procent, sill, salt, prima, 36.3 procent, kaffe, obränt, prima Santos, 122.2 procent, ved, björk, famn, 34.2 procent, dito barr, 36.6 procent, kol, engelsk, hushålls-, hektoliter 43.3 procent, koks, kamin-, 40.5 procent, o. s. v.

Detta har även varit löneregleringskommitténs uppfattning, vilket framgår av att maximigränsen framflyttats till 1,200 kronor. Kommittén har framhållit att det föreslagna beloppet, 100 kronor, i några fall utgör ända till 100 procent ökning. Förslaget torde även ur denna synpunkt kunna i sin helhet väl försvaras. I realiteten bliver dock den hjälp, som de lägst understödda erhåller, synnerligen knapp, trots den höga ökningsprocenten, beroende på de tillmätta fasta understödsbeloppens knapphet. I betraktande av att många av de lägsta pensionstagarna helt säkert äro oförmögna att genom eget arbete förskaffa sig inkomster, och med blick på det allmänna ekonomiska läget, torde tydligt nog framgå, att dessa pensionstagare befinna sig i verkligt nödläge, och att

en kraftigare hjälp är av behovet påkallad. Den mening, som gjort sig gällande inom lönerogleringskommittén, om utanordnandet av 150 kronor till varje pensionär, anser jag därför vara värd allt beaktande. Enär emellertid en märkbar skillnad skulle komma att uppstå i den ställning de olika pensionstagarna komme att intaga genom detta beloppss lika utanordnande, anser jag att en viss skala därvid borde följas, varigenom ett proportionellt förhållande erhöles. För att hjälpen dock skall kunna bliva så effektiv som möjligt för de lägsta pensionstagarna, bör indelningen ej bliva alltför omfattande, utan borde den ifrågasatta krigshjälpen utgå i tre olika grupper:

0—400 kronor pensionsbelopp,	150 kronor krigstidstillägg,
401—800 » »	125 » »
801—1,200 » »	100 » »

Enligt denna fördelning och på grund av till kungl. propositionen bifogad översikt över antalet pensions- och understödstagare, skulle antal och kostnad i respektive grupper ställa sig sålunda:

0—400 kr. understöd,	851 understödstagare à 150 kr.	127,650 kr.
401—800 » »	1,547 » à 125 »	193,375 »
801—1,200 » »	2,663 » à 100 »	266,300 »
Summa 5,061 understödstagare		587,325 kr.

Genom denna anordning komme en viss proportionalitet att erhållas och de lägst stående pensionstagarnas krigstidshjälp att förbättras.

Jämfört med kungl. propositionens förslag, kräves enligt denna indelning en ökning i förslagsanslaget av 87,325 kronor, vilket måste anses utgöra en i förhållande till ärendets omfattning ej så betydande summa.

Den procentuella ökningen komme att överstiga den kungl. propositionens högsta endast i viss grad och en utjämning erhållas, som säkert torde kunna anses utöva en viss nivellerande verkan vid jämförelser mellan de olika grupperna sinsemellan.

På grund av vad sålunda anförts, får jag härmed hemställa:

att riksdagen måtte besluta att:

a) för beredande under år 1917 av krigstidshjälp åt f. d. befattningshavare i statens tjänst — avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare därunder icke inbegripna — vilka vid ingången av år 1917 äro berättigade till

pension eller därmed jämförligt årligt understöd, som av Konung och riksdag till siffran bestämts eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, å extra stat för år 1918 under tionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 587,325 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att av tillgängliga medel under år 1917 låta utbetala vad som för ändamålet erfordras;

b) förklara, att krigstidshjälpen skall till varje dylik f. d. befattningshavare utgå med följande belopp:
 vid pension eller understöd av 0—400 kr. — 150 kr.
 » » » » » 401—800 » — 125 »
 » » » » » 801—1,200 » — 100 »

under iakttagande dels att hans nu ifrågavarande krigstidshjälp samt pensions- och understödsförmåner icke må tillhoppa överstiga 1,300 kronor för år räknat och dels att från åtnjutande av dylik hjälp undantages ej mindre f. d. befattningshavare, som under år 1917 har att erlægga inkomst- och förmögenhetsskatt för högre belopp än 1,200 kronor, hustrus taxering däri inberäknad, än även gift kvinnlig f. d. befattningshavare, vars man lever; samt

c) medgiva, att krigstidshjälpen må till vederbörande f. d. befattningshavare eller, om han under året avlidit, till hans stärbhus på en gång utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Stockholm den 28 april 1917.

Thure Widlund.